

MAGYAR KURIR

Bétsből, Pénteken, Augusztus' 23.-dikán 1818.

Spanyol Ország.

A' Londonban lévő Spanyol Követrendelést vett a' maga Udvarától, hogy szerezzon az Angliai kikötőhelyekben 16 külömbkülömb nagyságú szállító hajókat a' maga Országlöszéke szolgálatjára. Az Anglus újságlevelek, mint minden legkissebb új dolog felett, úgy affelett is disputálni kezdettek, hogy valyon mi célra akarja a' Spanyol Országlöszék ezen szállító hajókat fordítani? — „Mi, így szoll a' Stár, legbizonyosabbnak gondoljuk azt, hogy: mivel az Északi Amériikai szabad Statusok úgy nyilatkoztatták-li magokat, hogy ők Pensacolat tsak addig fogják a' magok' őrizete alatt tartani, míg a' Spanyol Országlöszék elegendő katonaeőrt nem küldhét oda, hogy a' kötésekben tett ígéretekelt megtartassa, tehát azon iparkodik a' Spenyol Udvar, hogy mennél előbb elegendő sereget küldhessen oda, nehogy talám, ha sokáig haladna a' dolog, azalatt más környülállások valami más okot adhassanak az Amériikaiaknak arra, hogy Pensacolat tovább is megtartani szükségesnek ítéljék.

Jó ideje hogy olvastuk 's irtuk is, hogy a' finántzai (költségre ügyelő) Minister G a r a y ú r, régen várja Romából azon Bullát, melly a' Spanyol Udvar bizonyos papi jószágoknak eladattathatására meghatalmazza. Julius' 23.-dikán irták Madridból, hogy ezen Bulla ugyan már megérkezett, de oly módon van írva, 's a' jószágok' eladását illető engedelem melé oly sok sok cl a u s u l á k (mindenféle

kifogások) vagynak tételve, hogy azok miatt bajosan veheti valami hasznát a' Minister ú r. Ilyen környülállások között nem látszik hitelfelettlalónak lenni némely Londoni levelekben az itt következő megjegyzés: —

„Könnyen betelyesedhetik, így szollnak ezek, hogy bizonyos Amériikai újságlevelek szerént nem hogy háborut fogna Spanyolország 's az Egygyesült Státusok között *Pensacolának* elfoglaltatása okozni, hanem azt okozza inkább, hogy, ha jó nagy summát ígérnek a' nevezett Státusok Floridáért, Spaynlorország most legkönnyebben reá fogja magát arra venni, hogy azt nekik által engedje. Ha el kell azt tsakugyan veszteni, jobb egy jó nagy summáért odaengedni, 's ezen summát más hasonlóképpen veszendőben lévő tartományak megtartására fordítani.“ — Mint ítéljenek ezen dologról az Anglus Ministerék, e' más kérdés. A' Kurir már elég nyilvánosságosan kinyilatkoztatta, hogy Anglia ezen dolgot halgatással el nem nézheti, ha mindjárt Spaynlorország halgatni kéntelenítetne is a' sok viszontagságok miatt való elgyengülése 's ily sok felől való szorongattatása miatt, mellyek között igen sajnos kivált kereskedésének telyes félbeszakadása, 's nevezetesen az is, hogy az ő pénzes hajóji nagy részint elfogdostatnak az azok után olázkodó insurgenseknek hajójik által. Bayonnéből Aug. 1-ső napján irták, hogy éppen akkor vették légyen a' hírt, hogy a' Spanyol insurgensek' hajóji a' St. Anderi, Bilbaói, és St. Sebastiani kikötőhelyek

előtt is megjelenvén, minden azokba bevezetni akaró hajóknak útját ketté vágta, 's azolta történt, hogy Cocullu nevű Spanyol Kapitánynak hajóját is, a' ki 400,000 Frankot vitt innét (Bayonnéból) három Livrás tallérokban, midőn Bilbao-ba be akart volna evezni, elfogták 's elvitték Amérikába.

Spanyolországban nagy pártfogásra találtak, mint a' Romai Diarium írja, a' Jesuiták; befolyások naponként terjed és erőssedik.

Kadiksban ismét elfogtak egy Szabad Amérikai embert, nem írják miért. A' neve ennek Wandrop. Norfolkli születésű.

C h i n a,

Az újságok valami tudósítást közlelnek, a' melly még tavaly Novemberben indult Pekingből, és az iratik benne, hogy ott nagyon üldözni kezdték a' Keresztényen Hit' terjesztésén iparkodó papi személyeket, név szerént a' Lázár Missiójának tagjait. Csak a' fő városban fogásra tételet Catholicusok' száma 400-ra telt, a' kik igen kegyetlen kizsárolásokat kénytelenítették kiállani, azért, hogy a' felvett Hit' mellett többire állandóan megmaradtak. Hanem ezen tudósításnak megindulásakor megszűnt volt ez az üldözés, melyhez képest a' nevezett Lazaristák' feje, a' ki Párisban lakik, azon dolgozott, hogy az Ur' szőlőjének mivélésére újabb Apostoli Munkásokat indíthasson útnak China felé.

Frantzia Ország.

Párisban egy kis könyv jött ki, ily titulus alatt: *Afrikáról és a' Jerusalemi Sz. János Rittereiről*; melynek szerzőjét ugyan bizonyosan nem tudják, hanem némelyek Vaudreuil nevű Grófot vélik annak lenni. Azt vitatja az író, akár ki legyen ő, hogy nagyon szükséges legyen Európának boldogságára néz-

ve azon iparkodni, hogy az Afrikai tolvaj Státusok ellen, 's nevezetesen arra nézve, hogy Európát a' pestis ellen meg lehessen oltalmazni, hathatós eszközök vétetessenek elő, mellyek között ő nem lát hathatósabbat annál, mint a' nevezett Jerusalemi vagy Máltai Ritterek' Rendjének a' maga hamvaiból való felelevenítettését. Még pedig sokkal szélesebb fundamentumon való visszaállítást jóvállja, mint a' volt a' mellyen régen állott, tudniillik: Frantzia és Spanyol Országoknak négy-négy, Austriának öt, az Oroszbirodalomnak három, Prusziának két, Angliának ugyan annyi, a' több Hatalmasságok közül különkülön mindeniknek egy-egy Nyelvet (Ágat, vagy Szakaszt) ad az író a' nevezett Rendből. Svétziáról, Dániáról, Szakszoniáról, és Würtembergről azt mondja, hogy ezek kevesebb számú Catholicus lakosokat számlálnak ugyan a' magok tartományaikban, hogy sem azt lehetne kívánni tőlök, hogy külön külön mindenik egy-egy Nyelvet eltarthasson: de tsakugyan ezek is részt vehetnek a' Rendnek tartásában, olly titulus alatt: mint a' Rend' Nagy Barátjai. A' munkálódás' planumát így intézi-el az író: A' Rendet két részre osztja, 's az egygyikét Kiszálló, a' másikat Elfoglaló seregnek nevezi. Az első az Afrikai partoknak egy kiválasztott pontjára kiszállván, 's azt elfoglalván, oda azután a' másikat is kiszállani, 's ott egy jó erős koloniát, plántanepet fundálni, jóvállja, 's több elfélék.

Nem foglalta mostanság a' Frantzia olvasó közönség' figyelmét úgy el egy írás, mint az, melyről már említettük, hogy az Ultrák még most is vizgálat alatt lévő, 's mennél titkosabb annál fontosabb özszeesküvésének fogásairól 's célzásairól közönségesse tétetett. (*Note secréte, exposant les prétextes et le but de la dernière conspiration*). Tudjuk,

hogy ezen írás eleintén a' Chateaubriand munkájának lenni tartatott, de ő azt nem tsak hogy megtagadta, hanem azon Ánglus Ujságíró ellen, a' ki őtet annak szerzőjének lenni hirdette, még pert is indított. Ez a' most kijött kis munka, nem tsak azért nevezetes, hogy ezen *Titkos Notáról* valóságos magyarázatot 's világosságot terjesztett a' közönség' szeméi elejébe, hanem azért is kiválíképpen, hogy magát ezt a' *Titkos Notát* is szórol szóra kiadta, még pedig, mint eddig látni lehet, a' nélkül, hogy legkissebb bántódás érte volna a' kiadóját. Sőt úgy látszik az írás' előszavaiból, hogy magának a' Ministeri résznek eszközlésére adatott-ki, azért, hogy lássa által belőlle a' közönség, hogy miben álljanak azon résznek (az Ultrák' részének) iparkodásai, a' kik azon *Titkos Notát* a' Hatalmasságokhoz intézték: —

„Azt a' *Titkos Notát* (igy szoll az író az említett előbeszédben) melyről mi a' Frantzia nemzetet legnyilvánosabb módon megvilágosítjuk, 's a' melynek hűségtelen sugallásait 's veszedelmes rágalmasait, melyekkel az, a' Király Országlása 's a' Frantzia nemzet ellen ki kelt, mint mondják, ezelőtt már három hónapokkal által adták valami nevetlen Közbenjárók, de a' kiknek sem Diplomatiikai Karakterjek sem pedig valami arra való megbizattatások nem volt, 's még is magokat egy bizonyos rész Organumainak nevezik, az Összeszövetkezett Hatalmasságok' néhány Párisban lévő Követeinknek. Az ólta, hogy a' Király a' maga thronusára visszatétellett, megszűnés nélkül fennállott Frantziaországban az a' rész, melynek nem kell a' mostani Constitutzió, melly azt tsak mint valami bebotsátási czédulát, vagy mint tsak valami kevés szempillantatokig tartó engedelmet, úgy nézi. Ezen rész titokban (setétben) dolgozik. Ez alattomban háromlotta a' külső Hatalmasságoknak

által adatott Nyilatkozatást, 's a' Monarkhát a' nemzettel egygyütt; 's azon iparkodott, hogy az idegen Kabinétekben a' Frantzia Király' Országlása ellen gyanut gerjeszzen, 's ekképpen véghez vigye azt, hogy a' Hatalmasságok a' magok seregeiket tovább is az országban hagyván, a' Frantzia nép' szenvedései tovább tarisának. Hanem még eddig semmi afféle nyilvánosságos Akta nem vala kezünkben, mellyet, mint ezen résznek Manifestumát 's a' maga principiumairól való valástételét, elő mutathattunk volna. Már most kezünkbe jött ez az Akta; mi azt hiteles kútfőből kaptuk: de különbben is eléggé világos annak hitelessége azon írás' módjából, mellyel készítettett. Mi nem vetemedünk arra a' szabadságra, hogy annak Íróit megnevezzük. Eár örökre el lehetne ezen érdemellen Frantziának neveiket titkolnunk: de nem lehet, mert az ő rágalmasaik arra érdemesek, hogy ők magok a' közönség által való megismeretesnek büntetését szenvedjék. A' nemzetnek egészes embéri okossága leszen az ő ítélőbirájak. Ez az Idegenekhez azért való gyalázatos folyamodás, hogy ezeknek befolyása a' mi Országlásunkban változást okozzon, még azok által is rosznak fog találtatni, a' kik egy szempillantatnyi főszédelgés által úgy megtántoríthatattak, hogy efféle rágalmasokra fokadhassanak. Ezen Áltában három féle Országlási Hatalmi karakter találtatik egygyesülve, ugymint: Fejedelmi, Manifestumi, és Összeszöksüvésí, és így a' Nemzet és Király ellen való összeszöksüvés' bűnének karaktere.“

Az Összeszöksüvést illető előrévaló kikerdeztetések' munkájának, mint az itt következő megjegyzések mutatják, már jó nagyon előre kellett haladni; tudniillik, három vádoltatott 's mind ez ideig titkos fogságban tartatott személyekre néve, kiknek neveik Chaptelaine, Joannis, és Songis, a' titkos fogság-

ban való tartatás már félbe szakasztott; megengedettett nékiék, hogy Prokurátor-
raikat magokhoz hivathassák. Generális
C a n u e l e k is megengedték már, hogy
feleségével, de csak a' pert elintéző Birónak
M e s l i e r n e k jelenlétében, beszéllhes-
sen. Sőt némellyek szerint S o n g i s e l-
len már egészen is elkészülve van a'
Vádoló Akta. Csak az ötödik vádoltatott
személynek R o m i l l y n e k kikérdezésé-
vel látszának még a' Birák nagyon hátra
lenni, minthogy a' hírek szerint őtet
még Augustus' 14-dikén vonták legelő-
ször kérdőre.

Egy Belgiumi újság csak nemrégiben is ily nyilatkoztatást adott ki ezen
Frantzia özszeesküvésről: — „A' mi a'
Párisban kivilágosodott özszeesküvést,
's a' Generális C a n u e l és a' több tisz-
tek' elfogattatását illeti, még ma is min-
den oly homályos, 's a' Londoni újság-
levelekben oly különbözőképpen adatta-
tik elő, hogy sokkal tanatosabb az ité-
lőszék-által munkába vétetett vizsgáló-
soknak végét elvárni, hogy sem a' do-
logról indúlatos és részrehajlással való
ítéletet tenni. Azonközben addig is, míg
ezen vizsgálódások által a' dolog' miné-
müsége kivilágosodna, nem leszen hely-
telen itt Generális C a n u e l n e k egy
levele, mellyet ő a' maga elfogattatása
előtt nem sokkal a' Királyhoz irt vala.
A' levél e' volt: —

„Sire! A' Felséged' armádáinak egy-
gyik Generalissa, ki a' Felséged' bizo-
dalmával megtiszteltetvén 's fő vezéri hel-
lyet nyervén, oly szerentsés vala, hogy
letsendesítette azon támadásokat, mellyek
a' Felséged' Országának második városát
(L y o n t) 's az ezzel határos vidékeket
fenyegették vala. Minckutánna ő czért
a' Felséged' helybehagyását megnyerte
volna, már most még is azzal vádoltatik
rágalmaztatva, hogy azon támadási zen-
düléseket, mellyeket ő illy szerentsésen
letsendesített, a' Lyoni liszti karok-

kal egygyetértőleg, tulajdon maga ger-
jesztette volna. Ezen infamis vádat Ober-
ster *Faburier* a' Marschal M a r m o n t
Generalstábjá' kommandánsa írta alá, kit
Felséged rendkívül való hatalommal fel-
ruházván azon vidékekre küldött vala, a'
hol ezen zendülések támottak 's folytak. Az
a' halgatás, mellyel ezen Marschal a'
Faburier' irásának kiadattatását elnézte,
azt mutatja, hogy ő ezen vádtól maga
sem idegen. Én Sire, nem volnék méltó
a' Felséged' szolgálajára, ha azt a' be-
tsületet, melly ezen szolgálattal özsze-
toltatva van, a' motsoktól meg nem ol-
talmaznám. Rérem tehát Felségedet, hogy
egy katonai Biztosságot vagy akár mi
egyéb itélőszéket kincezteni méltóztassék,
melly előtt én, vádolóimmal egygyütt
megjelenhessek. Vagy az ő fejeknek vagy
az enyimnek el kell a' vesztő helyen
csni, ha vagy ők rágalmazóknak, vagy
pedig én bünösnek, fogunk találtatni. —

„C a n u e l, Generállajtnánt.

Párisi közönséges levelek erősitik,
hogy az Oberster *Faburier*' neve egy
időtől fogva nem volna a' valóságos szol-
gálatot-tévo katonatisztek' laistromában:
és hogy Marschal M a r m o n t n a k, az-
ólta, hogy ő az Oberster *Faburier*' men-
tségére Fő Minister Richelieuhoz írott
levelét, nyomtatásban közönségessé tet-
te, az Udvarnál való megjelenés meg-
tiltatott, 's neki tudtára adatott volna,
hogy azon jószágából, mellyet Chatil-
lon-sur-Seinében bir, ne távozzék-el, 's
ő onnét azólta el se' távozott.

Az Orleani Hertzezné ismét hat
szült szerentsésen, kinck eszszerént már
három egészséges fíjaji vagynak. A' ki
most született, ezen neveket kapta a'
Király' parantsolatjából: Ferentz, Fer-
dinánd, Filep, és Lajos-Mária. Titi-
lust pedig ilyent kapott. Joinvillei
Princz. A' bevett rendtartások szerént
hat bizonyságok jelenlétében készült-meg
a' Királyi Hertzegei tetszemőnek törvényes

születtetéséről szolló irás. A' jelenlévő bizonyosságok voltak a' Fő Cancellarius, a' Fő Minister (Richelieu), a' Pairek kamarája' Nagy Referendáriusa Marquis *Semonville*, 's még más 3 biztosok. Az Orleáni Hertzeg maga ment a' Királyhoz megjelenteni, hogy a' familiája megsza-
porodott.

A' IV - dik H e n r i k öntött álló kőpét Aug. 14 - dikén vontatták-el az öntőhelyről az úgy nevezett Új-hidra, a' hova felállítják. Maga a' kőp 300, az alkotmány, mellyen vontatták 200 mázsát nyomott. Egy darabig lejtős helyen vittek, a' hol 36 ökör vonta, de későbbre még 24 lovat fogtak elejébe, a' midőn még ezek is alig haladhatván véle, utoljára köteleknél fogva 6 vagy 7 százig való emberek fogták magokat elejébe, a' kik: Éljen IV - dik H e n r i k! kiáltás közben nem soká a' Thuillieria' ablakjai előtt termettek véle, hol a' Király, a' Princzek, és Angouleme Hertzegné az ablakokban megjelenvén a' sokaság Éljeneket kiáltozott nékiük.

Német Szövetség.

A' Göttingai lármázás elvégződött. Kétségkívül valamint a' tanulók, úgy a' Göttingai polgárok között is nem kevesen találtatnak, a' kik bánkodnak ezen történeten. A' polgárookra nézve, a' kik úgy szollván tsak a' tanulóktól éltek, sajnos fog lenni tsak egy pár száz tanulónak onnét lett kimaradása is: pedig némelly tudósítások úgy vélekednek, hogy ha a' tanulók' száma nem 1200 - ra, hanem a' mit bizonyosabban fel lehet tenni, tsak 1150 - ra telt, ezek közzül általjában felinél többbről nem lehet gondolni, hogy Hannoverai születésű volna, 's kéntelen lenne tanulásának folytatása végett ott maradni. Az Országlószék azonközben mindent munkába vett, hogy mennél többet lehet az idegenek közzül is reá vegyen az oltmaradásra 's ott kez-

dött tanulási pályájának elvégzésére, mint ezt a' Kasseli újságnak Aug. 15 - dikán kijött darabjában olvasni lehet, a' hol ezek találtatnak: — „A' Hannoverai születésű, és stipendiumos tanulók már mind viszsza tértek Göttingába. Az idegenek nagy részt elmentek más Univerzitasokra; kevesen még ott tartozkodnak, de ezek is bizotalankodnak, 's leginkább hazájokból szülőikről 's Gondviselőjiktől várják a' rendeléseket, hogy mi tévők legyenek. A' Királyi Biztos azonközben hathatósan folytatja a' történet' okainak vizsgálatát, mellynek jó következesit lehet várni. Az is jót segített a' dolgon, hogy a' Hannoverai Országlószék' példája szerént a' Nössau i Országlószék is parantsolatot intézett közönséges Hirdetés által az odavaló születésű fiatalokhoz, hogy a' kik a' láрма előtt Göttingába tanultak, oda haladék nélkül ismét térjenek vissza. Annak, hogy a' W i t z e n h a u s e n b e n tartózkodott tanulók' serege Göttingát rosz hírűnek lenni meghatározta, 's azokat az idegen születésű tanulókat, a' kik oda ismét visszamen-
ni akarnának, hasonló rosz hírűeknek lenni kihirdette 's minden módon fenyegette: az által vette elejét a' Göttingai Biztos, hogy egy Hirdetést függesztetett ki, melyben azt mondja, hogy mind azok az idegen ifjak, kik a' W i t z e n h a u s e u i végzésnek végrehajtásán tselekedet vagy szó (lebeszélés) által munkálódni 's iparkodni fognak, megtaláltatván elfogattatnak, 's megbüntettetés végett az Élőljáróknak által adattatnak. Sőt későbbre (Aug. 8 - dikán) még jobban megkeményítve kihirdettette az említett Biztos a' Hannoverai Ministerium' nevében ezen fenyegető rendelt, 's hírül adta, hogy a' ki, idegen akár Hannoverai születésű fiú légyen mind egy, a' W i t z e n h a u s e n i végzésnek ereje szerént valamely idegen ifjunak, azért, hogy tanulását Göttingában folytatni akarja,

vagy tanulni oda akar menni, valami alkalmatlanságot vagy boszszuságot okoz, azonnal elfogattatik, 's várbéli fogságra küldtetetik, 's ha Hannoverai születésű lesz, ezen országban semmi nemű fogság alatt semmi hivatalra fel nem vétetetik. Az Universitas nagy tiszteletben lévő Kurátora, Státus és Cabinetbeli Minister Báró Arnswald is személyesen megjelent Göttingában, azért, hogy mindeneket maga megvizsgáljon 's minden rendelkezéseket megtegyen, hogy az efféle rendtelenségek, ezen különben világszerte nagy hírnevű Universitáson, örökre meggátoltathassanak.

Északi Amerika.

Eddig az Északi Amerikai történelekről többire csak a' Ministeri Kurirt beszéltettük: beszéltesük már egy keveset a' véleellenkezőt a' *Morning-Chroniclét* is, a' ki még ma is állhatatosan azt tartja, hogy nyugoti Floridát az Egyesült Státusok Spanyolországnak egygyetértésével foglalták - el: — „Északi Amerika, így szoll a' *Chronicle*, már régen iparkodik azon, hogy magájévé tesse ezen tartományt, mely néki a' hajókázásra nagyon szükséges, Spanyolországnak ellenben legkissebb hasznot se' hajt. Spanyolország, a' ki rég' által látta azt, hogy mind a' két Floridák, elébb vagy későbbre, de valaha bizonyosan ezen Szabad Státusok' kezére jutnak, ki is nyilatkoztatta a' maga hajlandóságát az eránt, hogy ő azokat eladja nékiek. Hanem Angliának nem tettett ez a' vásár. Már még tavaly kihirdették némely Ministerialis újságleveleink ezen állatást, hogy: *mihelyest Spanyolország a' Floridákat áruba botsátja, Anglia lesz az*

első, a' kit azoknak megvásárlása illetni fog, mint azon szolgálat-lételeknek megjutalmaztatása, mellyeket Anglia Spanyolország eránt mutatott. Hanem Spanyolország inkább szeretné ezen néki terhérelévő tartományokat az Amerikaiaknak birtokában látni, mint az Augliájében, azért, mivelhogy Anglia onnét a' legelső tengeri hadakozás' alkalmatosságával elfogná Kubát foglalni, nem csak, hanem így a' Mexikói öbölnek is egész Yukatan' tsutsaig urává lenne Anglia. Hogy tehát a' Floridáknak Anglus kézre való jutása meggátoltatódhassék, mint látszik oly egygyezés tétetett, hogy az Amerikai szabad Státusok most csak katonai módon foglalják - el ezen tartományokat, 's majd osztán, midőn alkudozásra kerül felettek a' dolog, akkor egy jó summa pénz elégítsék - ki Spanyolországot. Bizonyos, hogy Madridban is ez a' vélekedés uralkodik. Hanem az is bizonyos más felől, hogy az Anglus Országlószerk ezen tárgyra nézve semmi féle határozást nem tehet addig, míg Spanyolország, mint megtámogatott rész, magát ki nem nyilatkoztatta.

Spanyol Amerika.

Bolivárt ismét feltámasztották halottaiból. A' Norfolk újságban Jul. 8-dikán írták, hogy ő, 4 vagy 5 ezer emberrel Május' végén *San Fernándónát* táborozott nyugodalmasan, mivel az esős idő már bekövetkezett volt, a' mikor ott a' szüntelen való eső miatt, a' melly Junius' végeig tartani szokott, nem lehet tsátázni. Morillo pedig Valenciában tartózkodott, de még nem gyógyult volt ki egészen a' lántsadőféshől.

Száz forint huszas pénzért, adtak Váltó czédulában: —
 Augustus' 25-dikén 223½ — 26-dikán 226½ — 27-dikén 224½ — forintot.

Föld-leírási rajzolat.

Minthogymost szüntelen Északi Amérikákat emlegetik a' közönséges levelek, méltónak tartották némely Ujságaink, talám azért is, hogy egyébbel nem szolgálhattak, Swinin nevű Orosz utazónak Északi Amérikáról való, festésselvetekedő leírásából, Olvasóikkal a' következő néhány jegyzéseket közleni: —

„Északi Amérikába való belépésem, úgy mond, egészszen megfogta figyelmemet. Ezen Országnak legnagyobb gazdagságát az erdők teszik. Leírhatatlan kellemekkel meglepik ezek az ember szemeit; lehetetlen volna valamely festő etsetnek azt a' sokféle színt egy darab rajzolon kifesteni, mellyek által itt a' zöld-szín vegyesítettik. Oly nagy fák, mellyek száz esztendő s tölgyfákkal vetelednek, nagy virágokkal vannak megrakodva, milyen a' Tulipánfa s egyebek. Legszebb színű s legkellemetesebben éneklő madarak nyüzsgenek repdesve az útas körül; kék, sárga, veres s egyéb színűek; a' legszebb Filemilék s pitziny Kolibrik. A' halároló piatzokon harmintz féle halat is lehet látni.

„Háromféle főbb lakosai vagynak az Országnak, úgy mint 1) szőr, Európaiak s a' kik ezektől származtak; 2) szor Afrikai Szeretsenek; 3) szor, innét való eredetű emberek vagy úgynevezett Indusok. Az ország' északi részeit majd tsupa Anglusok és Irlandusok, közép részeit Hollandusok és Németek, Déli részeit pedig Frantziák lakják. Ezek között, az Országnak minden részeit egygyütt véve, 106,000 Szabad, és 1,185,813 Szolga-Szeretsenek találtattak a' legújabb felszámolásakor: de remélni lehet, hogy ezen utólsók is nem soká mind Szabad emberekké fognak tétettetni, minthogy már hat tartományok egészszen szabadokká tették őket. —

„A' mi az innét való eredetű lakosokat, Indusokat illeti, ezek már majd mind kifogytak; a' mi kevesen még megvagnak, azok is siető lépésekkel közelitlenek az egész elenyészéshez. A' himlő és az erős italok oly nagyon vesztegetik őket, hogy sok vidékeken, a' hol régen nagy számú Indus törzsök népek laktak, most alig lehet emlékezet' okáért is egy keveset látni közzülök. Az egész Szabad ország' határain belül alig találtatnak 60,000 Indus lelkek (mert itt tsak azokról az Indus törzsök népekről van szó, mellyek ezen Státusoknak határainkon belül laknak; az ő határainkon kívül oly messze kiterjednek s oly sokan vagynak ezek, hogy nem a' számokat tudni, de tsak neveiket esmierni is lehetetlen). —

„Bámulásra méltó az a' vetélkedés, mellyel ezen szabad Státusoknak lakosai a' magok vagyonaikat a' haza boldogittatására fordítani iparkodnak. Nintsen olyan Ország a' világon, a' hol az Országlószeleknek oly kevéssé kelljen arra gondjának lenni, hogy hasznos intézetek tétettessenek s fenntartattassanak, mint ez. Itt az utakat, tsatornákat, hidakat mind magános személlyek építettik s gondoskodnak is azoknak fenntartatásokról; a' hol egyegy magános embernek tehetsége nem elégséges, mindjárt találkoznak segítő társjai. A' postaútakat 1813-ban 37,000 Anglus mértföldekre számlálták, mellyek mind jó állapotban, s ezek között valami 10,000 mértföldnyi töltött utak is, találtattak. —

„A' városok magok, hogy a' köztök való közösülés fennálljon, szekereket tartanak, az ő kereseti foglalatoskodáshoz képpes többet vagy kevesebbet, mellyek szüntelenül útban vagynak ide oda. Példának okáért Philadelphia és Ney-York között hat szekér jár le s fel, külömbkülömb órákon indulván - meg innét oda

's onnét megviszza. Az ő hidjaik olyanok, hogy valóban megérdemlik hogy figyelmet fordítsanak rájuk az Európaiak, nevezetesen azok, a' mellyek Philadelphiában, Trentonban, Washingtonban, Bostonban 's más nevezetes helyeken találtnak. Különös figyelmet érdemel a' többek közt annak építése módja, a' melly 1811-ben Philadelphia mellett készült. E' fa híd, 's még is csak egy bálhajtásból áll, melynek szélessége 340 lábnyomnyi. —

„Melly okoskodású Philosophusokat 's igen nagy tudományú embereket nem kell keresni Amerikában: annál inkább lehet bámulni azon, hogy még is némely közönséges polgár melly ügyesen ítél sok nehéz 's szem elől elrejtett tárggyakról. A' leggazdagabb kereskedőknek fiaik a' legszegényebb napszámos emberek' gyermekükkel együtt járnak iskolába. Föld-leirást, kivált olyant, melly az Amerikaiakat legközelebről illeti, általjában minden tanul. A' Mathésisi fundamentumosabb esmeretben is mindenek gyakoroltatnak. Keveset egyéb tudományokból is tudnak, kivált olyanokból, melly az ő világjuk' esmeretere szükséges. A' Hold' fogyatkozásairól, üstökös tsillagokról, a' napnak 's éjjelnek mivoltáról, 's több effélékről, okosan ítélnék. Különös házi nevelésből a' gyermekek semmit se' tudnak, minnyájok közönséges iskolákba járnak. (A' többit mászszor).

Elegyes Dolgok.

Henrik Király Hayti szigetén ilyen törvényt hirdettetett-ki a' *duellálásnak* meggátoltatására. — „Azok, a' kik kardal, kospardel, pistolyal vagy egyéb fegyverrel való duellálásba elegyítik magokat, oly módon, hogy előrevaló meghívás történt 's a' megvívásra bizonyos hely határoztatott: halállal büntetessenek-meg. Hasonló büntetést szenvedjenek a' Sekundánsok és mind azok,

lik a' megvívást jóvallották, elősegelték, 's a' kik arra fegyvert szolgáltatottak.

Az Aachen-i készületekről ekképen irtak Frankfurtból Május' 12-dikén: — „Aachenben senki se' csinál most egyebet, hanem ront és épít. Párisból és Brüsszselből naponként érkeznek mindenféle drága butorokkal, tükrökkel, orakkal, 's egyébekkel tärhelt szekerek, mellyekről ha a' portékák reggel magazinokba ferakattattak, már azon estvig mind elkelték. Hogy igen nagyot ne találjunk mondani, csak azt mondjuk, hogy némely háztulajdonos több bért be fogvenni ezen Congressus alatt a' házából, mint a' mennyin azt vásárlotta volt, 's Aachen városa egy fél századra legalább gondoskodik most magáról. Négy Grenadiros Kompániák, mellyeknek szolgálat-tételt végezt Sept. 6-dikáig meg kellett volna érkezni, oly rendelést kaptak, hogy csak 18-dikra érkezzenek-meg, mely bizonyosan mutatja, hogy a' Monarkhák 12 napokkal tovább halasztották megérkezésüket.“

H á z - e l a d á s.

Felső Magyarországon Kassa szabad Királyi városában, Gróf Csáki Antal Örököseinek a' fő utzán találtató, egy emeletű háza, mellyben 27 szobák, 4 kamiarak (oldalszobák) 2 konyhák, 14 ló-ralavó istálló, 8 szekérrevaló színek, és 1000 akó borralavó pintze, találtatnak, és a' mellyben, egy úri házhoz kívántató minden alkalmatosságok megvagnak, a' városon kívül lévő, nagy, jó rendbe retetett, üvegházas, 's külömbkülömbféle gyümöltsfákkal hővölködő, hozzátartozó kerttel, 's az abban találtató épületekkel egyetemben, a' folyó eszlendőben Október' 12-dikén közönséges kotvavetve által eladattatik. A' vásárlás' feltételeit meg lehet tudni az eladandó házban lakó házi Inspektornál.